

ห้องสมุดกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ครอบคลุมความรู้อย่างกว้างขวาง ในการเรียนการสอนวิชานี้จะใช้หนังสือเพียงเล่มเดียวไม่อาจจะช่วยให้รู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ เนื้อหาทางวิชาสังคมศึกษส่วนมากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (facts) จึงเป็นการยากที่ใครคนใดคนหนึ่งหรือหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งจะให้ facts แก่เราได้หมด¹ ดังนั้นครูและนักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้วัสดุและแหล่งวิทยาการที่จะนำมาใช้ศึกษา ค้นคว้าในวิชานี้เป็นอย่างดี วัสดุและแหล่งวิทยาการในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เป็นวัสดุในการอ่าน (Reading Materials) ได้แก่ แบบเรียน สารานุกรม จุลสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ กฤตภาค และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

2. ประเภทที่ไม่ใช่วัสดุในการอ่าน (Non-Reading Materials) ได้แก่ ภาพยนตร์ รูปภาพ ฟิล์มสตริป เครื่องบันทึกเสียง แผนที่ ลูกโลก การไปทัศนศึกษา และแหล่งวิทยาการของชุมชนทุกชนิด²

วัสดุในการอ่านที่ควรมีไว้ในห้องสมุดโรงเรียนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา สำหรับครูโดยเฉพาะมีดังนี้

1. หลักสูตร ประมวลการสอน และคู่มือครู หลักสูตรจะช่วยให้ครูเข้าใจจุดมุ่งหมายทั่วไปของการศึกษา และจุดมุ่งหมายเฉพาะของวิชาต่าง ๆ ส่วนประมวลการสอนจะช่วยให้ครูทราบว่าควรสอนสิ่งใดบ้าง และสอนสิ่งใดก่อนสิ่งใดควรจะสอนตามมาเป็นลำดับ หนังสือคู่มือครูจะช่วยแนะแนวการสอน กิจกรรม และอุปกรณ์แก่ครู เนื่องจาก

¹John Jarolimek, Social Studies in Elementary Education, (3d. ed.; New York: The Macmillan Company, 1969), p.189.

²Jarolimek, Ibid., p. 104-105.

หลักสูตร ประมวลการสอน และคู่มือครูเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูทุกคนจะต้องศึกษาและเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายที่กว้างไว้ ห้องสมุดควรจะจัดหาหนังสือเหล่านี้ไว้เพื่อครูโดยเฉพาะ และควรจัดหาให้มีมากพอที่ครูสามารถจะยืมไว้ใช้ได้ตลอดปีการศึกษา

2. หนังสือที่เกี่ยวกับจิตวิทยา เช่น จิตวิทยาวัยรุ่น จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาทั่วไป ฯลฯ ครูสอนวิชาสังคมศึกษาก็เช่นเดียวกับครูสอนวิชาอื่น ๆ ที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจนักเรียนของตน โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ หนังสือเกี่ยวกับจิตวิทยาจะช่วยครูให้เข้าใจความต้องการของวัยรุ่น เพื่อที่จะได้สนองความต้องการของเขา "ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยและการขาดความร่วมมือจะหมดไป ถ้าครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนของเขามากขึ้น"³

3. หนังสือเกี่ยวกับวิธีการสอนสังคมศึกษา และวิธีสอนวิชาเฉพาะ เช่น วิธีสอนประวัติศาสตร์ วิธีสอนภูมิศาสตร์ เป็นต้น ห้องสมุดควรจัดหาหนังสือประเภทนี้ไว้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการสอนใหม่ ๆ และคิดแปลงมาใช้กับสภาพการศึกษาของประเทศไทย

4. วารสารที่เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาและการศึกษาทั่วไป เช่น The Social Studies, Social Education ศูนย์ศึกษา ประชาศึกษา วิทยากรย์ จันทรเกษม ฯลฯ ครูสังคมศึกษาควรอ่านวารสารเกี่ยวกับการศึกษา วิธีสอน และเนื้อหาวิชาหมวดสังคมศึกษาเป็นประจำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ฉบับ⁴

---

³ Arthur C. Bining and David H. Bining, Teaching the Social Studies in Secondary Schools, (2d. ed.; New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1941), p. 207.

⁴ สุมน อมรวิวัฒน์ และ ลาวัญญ์ วิทยาอุทพิกุล, บทบาทของวิชาสังคมศึกษา, (เอกสารวิชาการ การฝึกอบรมครูใหญ่โรงเรียนเทศบาลหัวราชอาณาจักร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 39.

วัตถุประสงค์ในการอ่านที่ควรมีไว้ในห้องสมุดโรงเรียนเพื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
สำหรับครูและนักเรียน มีดังนี้

1. หนังสืออ้างอิง ห้องสมุดโรงเรียนควรมีหนังสืออ้างอิงที่ครอบคลุมเนื้อหาของ
ทุกวิชาประมาณ 1 ใน 3 ของจำนวนหนังสือทั้งหมดในห้องสมุด และเป็นหนังสือที่มีราคา
เท่ากับครึ่งหนึ่งของราคาหนังสือทั้งหมดในห้องสมุด หนังสืออ้างอิงสำหรับวิชาสังคมศึกษา
ควรครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาและมีจำนวนมากพอ โดยเฉพาะหนังสือที่ให้ความรู้ทาง
ด้านสถิติควรมีฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขใหม่อยู่เสมอ ห้องสมุดโรงเรียนควรมีหนังสืออ้างอิง
แต่ละชนิด 1-2 ฉบับ⁵ หนังสืออ้างอิงที่ควรจัดไว้ในห้องสมุดโรงเรียนเพื่อการเรียนการสอน
วิชาสังคมศึกษา มีดังนี้

ก. สารานุกรม จะให้ความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปอย่างสั้น ๆ เนื้อหาของสารานุกรม
มักจะถูกท่องและเขียนโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในค่านั้น ๆ นักเรียนอาจจะนำเนื้อหาจาก
สารานุกรมไปเขียนรายงาน รายงานปากเปล่า หรือตอบคำถามของครู สารานุกรมส่วนมาก
จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยอยู่เสมอโดยพิมพ์สิ่งใหม่เพิ่มในหนังสือรายปี (Year-
book) สารานุกรมฉบับมาตรฐานซึ่งห้องสมุดควรมีไว้สัก 1 ชุด ได้แก่

Collier's Encyclopedia

Compton's Pictured Encyclopedia

Encyclopedia Americana

Encyclopedia Britannica

Grolier Encyclopedia

World Book Encyclopedia

Encyclopedia of the Social Sciences⁶

สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน

⁵Moffatt, op. cit., p. 294.

⁶McLendon, op. cit., pp. 338-39.

ข. พจนานุกรม โดยทั่วไปแล้วจะให้ประโยชน์ทางด้านการศึกษาออกเสียง ประเภทของคำ และความหมายของคำ แต่พจนานุกรมเล่มใหญ่ ๆ จะให้เนื้อหาคล้ายกับอักษรานุกรม ภูมิศาสตร์ฉบับย่อ ชีวิตประวัติบุคคล แผนที่ และสถิติประชากร ประเภทของพจนานุกรมที่ห้องสมุดโรงเรียนควรมีได้แก่

- พจนานุกรมฉบับสมบูรณ์

Webster's New International Dictionary

Funk and Wagnall's New Standard Dictionary of the English Language

- พจนานุกรมฉบับย่อ

American College Dictionary

Webster's New Collegiate Dictionary

Funk and Wagnall's Comprehensive Standard Dictionary

Thorndike-Barnhart High School Dictionary⁷

นอกจากนี้ควรมีพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานด้วย

ค. หนังสือรายปี (Yearbooks and Almanacs) จะให้คำอธิบายอย่างสั้น ๆ และสถิติเกี่ยวกับเหตุการณ์ บุคคลและการพัฒนาที่สำคัญ ๆ ในรอบปีนั้น หนังสือรายปีที่ห้องสมุดควรมีไว้คือ

The World Almanacs and Book of Facts

The Information Please Almanac

Statesman's Yearbook⁸

Thailand Year Book

Thailand Official Year Book

รายงานประจำปีของหน่วยราชการและองค์การต่าง ๆ

⁷Moffatt, loc. cit.

⁸McLendon, op. cit., p. 339.

ง. หนังสือแผนที่ (Atlases) และอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ (Gazetteers) ที่ห้องสมุดควรมีไว้ คือ

Bartholomew, J., Advanced Atlas of Modern Geography

Goode, J.P., Goode's School Atlas

Rand-McNally Cosmopolitan World Atlas

Good's World Atlas; Physical, Political and Economic

The Columbia Lippincott Gazetteer of the World

อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย

2. หนังสือวิชาเฉพาะ เป็นหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในวิชาสังคมศึกษา โดยตรง เช่น การสงคราม การปกครอง การเกษตร การดำรงชีวิต ศาสนา การท่องเที่ยว การประดิษฐ์ ฯลฯ การที่จะศึกษาวิชาสังคมศึกษาให้ลึกซึ้งลงไปนั้นไม่มีหนังสือใดที่จะให้เนื้อหาได้มากเท่ากับหนังสือวิชาเฉพาะ⁹

3. หนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญ หนังสือเหล่านี้เมื่อเด็กอ่านแล้วทำให้เกิดเกิดความปลาบปลื้มใจและอยากจะแสดงคุณความดีดังเช่นบุคคลนั้น ๆ บ้าง ทั้งนี้ย่อมเป็นผลพลอยได้ทางหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมด้วย¹⁰ ห้องสมุดโรงเรียนควรมีหนังสือชีวประวัติบุคคลทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น

Current Biography

Webster's Biographical Dictionary

Who's Who

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, ประวัติบุคคลสำคัญฉบับสมบูรณ์

แสงโสม เกษมศรี, ม.ร.ว., ประวัติบุคคลสำคัญของโลก

⁹ McLendon, op. cit., p. 341.

¹⁰ สุรินทร์ สรสิริ, วิธีสอนสังคมศึกษา (พระนคร: องค์การคำคุณุสภา, 2505), หน้า 165.

4. หนังสือชุด เช่น พระราชพงศาวดาร เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาติไทยที่ลึกซึ้งชุดหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีชุดปัญหาประจำวันของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช มงคลชีวิตภาคต่าง ๆ ของ ปัญญานันท์ภิกขุ เป็นต้น

5. หนังสือที่กล่าวถึงท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ห้องสมุดควรขอหนังสือดังกล่าวจากท้องถิ่นนั้นโดยตรง หรือจัดซื้อแล้วแต่เห็นสมควร

6. หนังสือนวนิยาย คำานาน และนิทานพื้นเมือง จะให้ประโยชน์ในการเรียนวิชา สังคมศึกษาทางอ้อม ผู้แต่งมักจะเอาสภาพความเป็นอยู่ของคนในสมัยหนึ่ง ๆ มาผูกเป็น เรื่องขึ้น แล้ววาดเหตุการณ์ในสมัยนั้นออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม¹¹ เช่น สี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นิทาน ชาตก เป็นต้น

7. แบบเรียนวิชาสังคมศึกษาเล่มอื่น ๆ นอกจากเล่มที่ใช้เป็นประจำ หนังสือเหล่านี้แม้ว่าจะเขียนในเรื่องเดียวกัน แต่ผู้เขียนย่อมเน้นในสาระหรือจุดที่สำคัญ ๆ แตกต่างกันไป นักเรียนจะได้รับความรู้และความคิดเห็นกว้างขวางขึ้น ทั้งสามารถนำ เรื่องราวชนิดเดียวกันจากหนังสือหลายเล่มโดยผู้เขียนหลายคนมาศึกษาเปรียบเทียบเนื้อเรื่อง และความคิดเห็นได้ด้วย¹²

8. เอกสาร จุลสาร มีประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเพราะ

ก. มีราคาถูกและสามารถพิมพ์เพิ่มได้จำนวนมาก เพื่อที่นักเรียนทุกคนอาจจะ มีได้คนละฉบับ

ข. มักจะเขียนเกี่ยวกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งโดยเฉพาะ

ค. มักจะประกอบไปด้วยรูปภาพและการ์ตูน

¹¹ สุรินทร์ สรสิริ, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

¹² พรรณศรี วิชากรกุล, "ห้องสมุดกับสังคมศึกษา," วารสารห้องสมุด,

ง. มีค่ามากสำหรับผู้อ่านวัยรุ่นที่ไม่สนใจจะค้นคว้าเนื้อหามากนัก¹³

สำหรับเอกสาร จุลสาร ที่ทางราชการเป็นผู้จัดพิมพ์ขึ้น หอสมุดอาจจะขอได้จาก
หน่วยราชการนั้น ๆ หรือจัดซื้อแล้วแต่เห็นสมควร

9. วารสาร เป็นสิ่งพิมพ์ที่ไม่เพียงแต่ให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวคราวและเหตุการณ์
ปัจจุบันเท่านั้น ยังเสนอรายงานและการตีความหมายใหม่ ๆ ให้มากกว่าหนังสือและตำรา¹⁴
วารสารภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษาได้แก่ อนุสาร อ.ส.ท. เสรีภาพ วารสาร
วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ปริทัศน์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ชัยพฤกษ์ วิทยาสาร ฯลฯ
ส่วนวารสารต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษาโดยตรงและหอสมุดควรจัดหาไว้คือ
Social Studies, Social Education นอกจากนี้มี National Geographic
Magazine, Newsweek, Time, Life, Look etc.

10. หนังสือพิมพ์มีประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะการ
สอนเกี่ยวกับข่าวคราวและเหตุการณ์ปัจจุบัน (Current Events or Current Affairs)
ครูสังคมศึกษาคควรอ่านหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 2 ฉบับทุกวัน¹⁵ นักเรียนควรอ่าน
อย่างน้อยวันละ 1 ฉบับ ดังนั้นหอสมุดโรงเรียนควรมีหนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษา
ต่างประเทศรวมกันอย่างน้อย 3-6 ฉบับ¹⁶

วัสดุที่เป็น Non-Reading Materials ส่วนใหญ่ได้แก่โสตทัศนวัสดุ ซึ่งหอสมุด
โรงเรียนควรจัดไว้เพื่อสนองความต้องการของครูและนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา ที่สำคัญ
มีดังนี้

¹³Moffatt, op. cit., p. 298.

¹⁴McLendon, op. cit., p. 342.

¹⁵ดูมน อมรวิวัฒน์ และ ลาวัญย์ วิทยายุทธิกุล, เรื่องเกม, หน้า 39.

¹⁶Anderson and Van Dyke, op. cit., p. 289.

1. แผนที่ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาต้องการแผนที่หลายชนิด เช่น แผนที่แสดงภูมิภาค ประวัติศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจ

2. ดูกโลก มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนภูมิศาสตร์ การที่นักเรียนเรียนรู้ภูมิศาสตร์ของโลกโดยใช้ดูโลกเป็นอุปกรณ์จะช่วยให้เข้าใจโลกและสามารถมองเห็นเหตุการณ์และแนวโน้มของโลกได้¹⁷

3. วัสดุกราฟิก (Graphics) เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่แสดงความคิดอ่านด้วยการใช้เส้น ใต้เงาภาพเขียน ภาพสเก็ต โปสเตอร์ การ์ตูน แผนภูมิ กราฟ¹⁸ วัสดุกราฟิกจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจและสนใจทเรียนมากขึ้น และช่วยประหยัดเวลาในการสอน

4. ภาพนิ่งและภาพถ่าย ช่วยให้ นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้องดีกว่าฟังคำอธิบายแต่อย่างเดียว ครูอาจใช้ภาพนำเข้าสู่บทเรียน ประกอบการอธิบายหรือวัดผลก็ได้¹⁹ ปกติรูปภาพมีอยู่ในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ถ้าเป็นรูปเล็กครูอาจใช้เครื่องฉายทึบแสง (Opaque Projector) ฉายรูปภาพให้ไปติดบนจอให้นักเรียนได้เห็นชัดเจน ถ้ารูปใหญ่ที่คัดมาจากการวารสารหรือหนังสือพิมพ์ทางห้องสมุดควรจะรวบรวมไว้อย่างดี โดยวิธีนี้มักเป็ยบกหรือผนังแห่ง

5. หุ่นจำลองและตัวอย่างของจริง มีคุณค่ามากกว่ารูปภาพ เพราะเด็กสามารถมองเห็นได้ทุกด้านทุกมุม และจับต้องได้ด้วย หุ่นจำลองที่อาจนำมาใช้ในวิชาสังคมศึกษา เช่น หุ่นจำลองบ้านเรือนแบบไทย หุ่นจำลองเครื่องทอผ้าสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม ส่วน

¹⁷Moffatt, op. cit., p. 156.

¹⁸สุนันท์ จุฑะตร, คู่มือภาคปฏิบัติการศึกษา, (เอกสารประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510), หน้า 1.

¹⁹ซีริน ปาเทอเรีย, "การใช้อุปกรณ์ในการสอนประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2504), หน้า 50.

ตัวอย่างของจริงที่ทางห้องสมุดควรสะสมไว้มี พีช แร่ เงินเหรียญ เสื้อผ้า เครื่อง
ถ้วยชาม ฯลฯ

6. รูปปั้น เช่น รูปปั้นของพระมหากษัตริย์ และบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์

7. ภาพยนตร์ เป็นอุปกรณ์การสอนที่มีค่าในวิชาสังคมศึกษามาก ภาพยนตร์ที่
อาจจะนำมาใช้ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ภาพยนตร์สำหรับสอนโดยตรงซึ่งสร้างขึ้น
ตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตร อีกประเภทหนึ่งคือภาพยนตร์ประกอบการสอน เช่น ภาพยนตร์
บันทึกเหตุการณ์สำคัญ ๆ ภาพยนตร์ที่สร้างจากทุนขององค์การทางราชการและบริษัท -
อุตสาหกรรม ภาพยนตร์เพื่อความบันเทิง ภาพยนตร์ประเภทแรกทางห้องสมุดต้องติดต่อ
ขอซื้อจากต่างประเทศ แต่ประเภทหลังอาจขอยืมได้จากหน่วยราชการ องค์การ หรือบริษัท
ที่เป็นผู้ผลิตภาพยนตร์นั้น

8. ฟิล์มสตริปและสไลด์ ให้คุณค่าในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเช่นเดียวกับ
ภาพยนตร์ แต่มีราคาถูกกว่า

9. แผ่นเสียงและเทปบันทึกเสียง ครูอาจจะเปิดแผ่นเสียงเพลงทางประวัติศาสตร์
เพื่อสร้างความสนใจและทำให้เด็กเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน ส่วนเทปบันทึกเสียง
ไว้บันทึกเสียงของเด็ก สุนทรพจน์ เสียงของวิทยากร และรายการวิทยุที่น่าสนใจ เพื่อนำมา
ประกอบการเรียน

ห้องสมุดจะมีคุณค่าในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อ

1. ครูและนักเรียนเข้าใจวิธีการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง ครูสังคมศึกษาคควรจะได้
เรียนรู้หรือได้รับการอบรมวิธีการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะได้ใช้ห้องสมุดได้อย่างเต็มที่
ส่วนนักเรียนทางโรงเรียนควรจะให้ชั่วโมงห้องสมุดอยู่ในตารางสอน โดยให้ครูบรรณารักษ์
สอนให้นักเรียนรู้จักใช้หนังสือและห้องสมุดดังนี้

ก. สอนให้รู้จักระบบการแบ่งหมวดหมู่หนังสือของห้องสมุด

ข. สอนให้รู้จักค้นบัตรรายการเพื่อหาหนังสือที่ต้องการได้

ค. สอนให้รู้จักหยิบหนังสือจากชั้นได้เอง และเก็บหนังสือที่ใช่แล้วไว้ที่เดิม

ง. สอนให้รู้จักส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ เช่น หน้าปกใน สารบัญเรื่อง คัดนี้

กำชับให้นักเรียนจดชื่อผู้แต่งและชื่อหนังสือที่อ่านทุก ๆ เล่ม

- จ. สอนให้รู้จักเลือกอ่านข้อความเฉพาะที่ต้องการจากหนังสือ
 ฉ. สอนให้รู้จักสรุปเรื่องจากหนังสือที่อ่าน
 ช. สอนให้รู้จักจัดโน้ตจากหนังสือ²⁰

อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ อยู่ในตำแหน่งที่มีอิทธิพลมากกว่าสมาชิกอื่น ๆ ในโรงเรียนในการกระตุ้นและแนะแนวนักเรียนให้ใช้บริการของสมุด ถ้าครูให้งานนักเรียน เช่น ให้อ่านหนังสืออ่านประกอบ และทำรายงานอยู่เสมอ นักเรียนจะถูกกระตุ้นให้ใช้ห้องสมุดมาก แต่บรรณารักษ์จะช่วยดึงดูดความสนใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนได้โดยการจัดนิทรรศการ การจัดป้ายนิเทศ การแสดงละครในห้องประชุมและโถงรวม เพื่อชักจูงให้นักเรียนสนใจในการอ่าน นอกจากนี้บริการจัดพิมพ์บัตรที่บรรณารักษ์ให้แก่นักเรียนจะชักชวนให้นักเรียนเห็นว่าห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการที่น่าสนใจและน่าตื่นเต้น ไม่ใช่เป็นแหล่งเก็บหนังสือเฉย ๆ²¹

2. ความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและบรรณารักษ์

ครูสังคมนาช่วยบรรณารักษ์ได้โดย

- ก. พยายามศึกษาว่า มีหนังสือหรือเอกสารอะไรบ้างในห้องสมุดคนไหนใช้กับเนื้อหาในหมวดสังคมนา และอยู่ตรงที่ใดในห้อง
 ข. แจ้งให้บรรณารักษ์ทราบล่วงหน้าว่าต้องการจะจองหนังสือใดไว้เพื่อให้นักเรียนคนไหนในเรื่องที่ตนสอน
 ค. เสนอหรือแนะนำหนังสือเกี่ยวกับวิชาสังคมนาที่ควรจัดหาไว้ในห้องสมุดแก่บรรณารักษ์

²⁰ ทรศนียา (ศิลาวิสุทธิ์) กัลยาณมิตร, "ห้องสมุดโรงเรียนประถม," ประมวลคำบรรยายในการอบรมครูใหญ่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วราชอาณาจักร หน้าที่ 1 (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 370-371.

²¹ Anderson and Van Dyke, op. cit., p. 294.